

Interdisciplinary Journal of administrative and business
Received:4 January 2026 Revised:5 February 2026

Original Article
Accepted:12 April 2026

ผู้ประกอบการและปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา: โอกาสและความท้าทายจากข้อพิพาทชายแดน

Entrepreneurship and cultural interaction in the Thai-Cambodian border area:

Opportunities and challenges arising from border disputes.

น.ส.พีรดา สูดจิตต์¹

Miss.Peerada Sudjid

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ ผลกระทบของข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา ต่อธุรกิจและชุมชนชายแดน พร้อมศึกษากลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษานี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยอิงข้อมูลจากเอกสาร รายงาน และงานวิจัยที่มีอยู่จริง รวมถึงสื่อออนไลน์และรายงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ข้อพิพาทชายแดนส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนและการหยุดชะงักของการค้าและการลงทุน ผู้ประกอบการรายย่อยต้องเผชิญกับความเสี่ยงด้านรายได้ ต้นทุนการจัดเก็บสินค้า และการเข้าถึงตลาดฝั่งตรงข้าม นอกจากนี้ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น เครือข่ายชุมชน ความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม และความเข้าใจข้อกฎหมายศุลกากร มีผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของธุรกิจชายแดน บทความยังชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการ เช่น การสำรองสินค้า การหาตลาดทางเลือก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐ ช่วยลดผลกระทบจากข้อพิพาทและสร้างโอกาสทางธุรกิจ แม้ว่าจะมีความตึงเครียดทางการเมืองและข้อพิพาทชายแดน ข้อเสนอแนะสำคัญคือ การส่งเสริม แนวทางธุรกิจที่ยั่งยืน การสนับสนุนจากรัฐและชุมชน และการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อช่วยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และชุมชนชายแดนปรับตัวต่อความไม่แน่นอนและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ บทความนี้จึงเน้นการผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนและศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจชายแดนไทย-กัมพูชา

คำสำคัญ: ชายแดนไทย-กัมพูชา,วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, การปรับตัวทางธุรกิจ, ข้อพิพาทชายแดน, ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

¹ นักวิชาการอิสระ ; Independent Scholar,Thailand

Abstract

This article analyzes the impacts of the Thai–Cambodian border disputes on cross-border businesses and local communities, with a focus on adaptive strategies employed by SMEs to maintain economic and social sustainability. The study adopts a descriptive analysis method based on existing literature, official reports, research publications, and online media sources. The findings indicate that border disputes create uncertainty and disruptions in trade and investment, affecting small-scale entrepreneurs’ income, inventory management, and market access. Social and cultural factors, including community networks, cultural relationships, and knowledge of customs regulations, significantly influence the success and sustainability of border businesses. The study highlights that entrepreneurial adaptation strategies—such as stockpiling, diversifying markets, employing digital technologies, and building cooperative networks with communities and government agencies—can mitigate the negative impacts of disputes and generate business opportunities, even amid political tensions. Key recommendations include promoting sustainable business practices, government and community support, and the use of technology and information to enhance SMEs’ resilience and local economic security. This article emphasizes the integration of economic, cultural, and cross-border cooperative approaches to strengthen the competitiveness and sustainability of Thai–Cambodian border businesses.

Keywords: Thai–Cambodian border, SMEs, business adaptation, border disputes, economic sustainability

1. บทนำ

1.1 สถานการณ์ชายแดนไทย–กัมพูชา: ข้อพิพาทและความตึงเครียดทางเศรษฐกิจและสังคม

ชายแดนไทย–กัมพูชาเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและข้อพิพาททางการเมืองมายาวนาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของทั้งสองประเทศ (Rattarasarn & Benjawan, 2022; Chidchob, 2023) ข้อพิพาทชายแดนหลายครั้งทำให้เกิดความตึงเครียดในพื้นที่ชายแดน ทั้งด้านการเคลื่อนย้ายคน สินค้า และบริการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของเศรษฐกิจชายแดนที่พึ่งพาการค้าแบบข้ามพรมแดนอย่างสูง (Thaweephaiboonwong, 2024; Uengpaiboonkit, 2019)

ในมุมมองของผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และธุรกิจรายย่อย ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นทั้งโอกาสทางธุรกิจและความท้าทายเชิงสังคม (Kaewkumkong, 2013; Thammavong, 2008) ตลาดชายแดน เช่นตลาดโรงเกลือ (Rong Kluea Market) และโอสมัด (O Smach)ได้กลายเป็นศูนย์กลางการค้าสำคัญที่เชื่อมโยงสินค้าหลากหลายประเภทระหว่างสองฝั่งพรมแดน (Wikipedia contributors, n.d.-a; Wikipedia contributors, n.d.-b) อย่างไรก็ตามความขัดแย้งทางการเมืองและเหตุการณ์ปิดด่านชายแดนหลายครั้งในช่วงปี 2025 ส่งผลให้ผู้ประกอบการเผชิญความเสี่ยงทางเศรษฐกิจโดยตรง (Reuters, 2025; The Guardian, 2025; AP News, 2025)

นอกจากผลกระทบเชิงเศรษฐกิจแล้ว ข้อพิพาทชายแดนยังสร้างความตึงเครียดทางสังคมในชุมชนชายแดน ผู้คนต้องปรับตัวต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสร้างกลยุทธ์การอยู่รอดที่สอดคล้องกับทั้งวัฒนธรรมไทยและกัมพูชา (International Institute for Trade and Development [ITD], 2025; Asian Development Bank/AMRO, 2025) การเข้าใจบริบทเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการวิเคราะห์ การปฏิสัมพันธ์ทางธุรกิจและความสัมพันธ์ทางสังคม ของชุมชนชายแดน

รายงานการศึกษาเชิงเศรษฐกิจและนโยบายหลายฉบับชี้ให้เห็นว่า การค้าและกิจกรรมทางธุรกิจชายแดนไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แต่ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและสังคมของผู้คนในพื้นที่ (Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025; Palahan, 2025) ความเข้าใจเชิงบริบทนี้ช่วยให้ผู้ประกอบการและนักลงทุนสามารถวางกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสม แม้ในสภาวะความขัดแย้ง (Rattarasarn & Benjawan, 2022; Chidchob, 2023; Thaweephaiboonwong, 2024)

1.2 ทำไมพื้นที่ชายแดนถึงสำคัญต่อธุรกิจและผู้ประกอบการ

พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นจุดเชื่อมโยงเชิงเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศที่สำคัญ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ทั้งสองฝั่งพรมแดน (Rattarasarn & Benjawan, 2022; Chidchob, 2023) การค้าข้ามพรมแดนไม่เพียงสร้างรายได้ให้ธุรกิจขนาดเล็กและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งสร้างงานและกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น (Thaweephaiboonwong, 2024; Uengpaiboonkit, 2019)

อีกทั้งความหลากหลายของสินค้าและบริการในพื้นที่ชายแดน เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถนำเข้าสินค้าราคาถูกหรือสินค้าที่หายากจากฝั่งตรงข้ามพรมแดน และจำหน่ายต่อในตลาดท้องถิ่นหรือส่งออกต่อไปยังจังหวัดอื่น ๆ ของไทย (Kaewkumkong, 2013; Thammavong, 2008) ตลาดชายแดน เช่น ตลาดโรงเกลือ (Rong Kluea Market) และโอสมัด (O Smach)จึงกลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้พื้นที่ชายแดนยังเป็นพื้นที่สร้างเครือข่ายธุรกิจและความร่วมมือข้ามชาติ การติดต่อกับคู่ค้าและลูกค้าจากฝั่งกัมพูชา ช่วยให้ผู้ประกอบการเรียนรู้วัฒนธรรมและแนวปฏิบัติทางธุรกิจที่แตกต่าง เพิ่มความสามารถ

ในการแข่งขันและลดความเสี่ยงจากความเข้าใจผิดทางวัฒนธรรม(ITD,2025;Asian Development Bank/AMRO, 2025)

ข้อพิพาทชายแดนและความตึงเครียดทางการเมือง แม้จะสร้างความเสี่ยงแต่ก็เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์ใหม่ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการสต็อกสินค้า การติดตามราคาและอุปสงค์ตลาด หรือการขยายตลาดทางออนไลน์ (Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025; Palahan, 2025) การปรับตัวเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้ธุรกิจอยู่รอดแต่ยังเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของพื้นที่ชายแดน ทำให้รัฐบาลไทยและหน่วยงานท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาด่านชายแดน การจัดตั้งโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการสนับสนุน วิชาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Rattarasarn & Benjawan, 2022; Department of Foreign Trade, 2025)

ดังนั้นพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาไม่ใช่เพียงเส้นแบ่งระหว่างสองประเทศ แต่เป็นพื้นที่โอกาสทางธุรกิจและศูนย์กลางการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ซึ่งมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการทุกขนาดในการสร้างรายได้และการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงเชิงภูมิรัฐศาสตร์และสังคม(Uengpaiboonkit,2019;Kaewkumkong, 2013; Thammavong, 2008)

1.3 การปรับตัวของผู้ประกอบการและชุมชนชายแดน

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจและวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากข้อพิพาทและความตึงเครียดทางการเมือง(Rattarasarn&Benjawan,2022; Chidchob, 2023) การทำธุรกิจในพื้นที่ชายแดนไม่ได้จำกัดอยู่แค่การซื้อขายสินค้า แต่ยังเกี่ยวข้องกับความเข้าใจเชิงวัฒนธรรมการสร้างเครือข่ายและการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการทั้งสองฝั่งพรมแดน (Kaewkumkong, 2013; Thammavong, 2008; ITD, 2025)

ผู้ประกอบการ วิชาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และธุรกิจรายย่อยต้องเรียนรู้ที่จะผสมผสานกลยุทธ์เชิงธุรกิจเข้ากับบริบททางวัฒนธรรม เช่น การเลือกคู่ค้าจากเครือข่ายที่เชื่อถือได้ การปรับรูปแบบการเจรจาต่อรองให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมฝั่งกัมพูชา หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองความต้องการของตลาดสองฝั่งพรมแดน (Uengpaiboonkit, 2019; Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025)

อีกประเด็นสำคัญคือผลกระทบจากข้อพิพาทชายแดน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ เช่นการหยุดชะงักของการค้าข้ามพรมแดนและความไม่แน่นอนด้านราคาสินค้า (Thaweepaiboonwong, 2024; AP News, 2025) ด้านสังคม เช่น ความตึงเครียดระหว่างชุมชนไทย-กัมพูชา และความจำเป็นในการปรับตัวเพื่อรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม (Asian Development Bank/AMRO, 2025; International Institute for Trade and Development [ITD], 2025)

การศึกษาการปฏิสัมพันธ์เหล่านี้จึงช่วยให้เข้าใจ วิธีที่ผู้ประกอบการและชุมชนชายแดนสามารถสร้างความร่วมมือและรักษาศักยภาพทางเศรษฐกิจ แม้ในสภาวะความตึงเครียดทางการเมืองและข้อพิพาท (Palahan, 2025; Department of Foreign Trade, 2025) นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงความสำคัญของการวางนโยบายและกลยุทธ์สนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและธุรกิจชายแดนเพื่อให้พื้นที่ชายแดนกลายเป็นทั้งศูนย์กลางเศรษฐกิจและพื้นที่สร้างความสัมพันธ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน(Rattarasarn & Benjawan, 2022; Chidchob, 2023; Thaweephaiboonwong, 2024)

ดังนั้นประเด็นหลักของบทความจึงรวมถึง สามมิติสำคัญ คือ

1. การปฏิสัมพันธ์ทางธุรกิจ: การซื้อขาย การลงทุน และกลยุทธ์ธุรกิจข้ามพรมแดน
 2. การปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม: การปรับตัว การสร้างเครือข่าย และความไว้วางใจระหว่างคู่ค้า
 3. ผลกระทบจากข้อพิพาทชายแดน: ผลกระทบเศรษฐกิจ สังคม และการปรับตัวของผู้ประกอบการ
- แนวทางการวิเคราะห์เหล่านี้ช่วยให้บทความ สะท้อนทั้งความท้าทายและโอกาส ของการทำธุรกิจในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาและให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Uengpaiboonkit, 2019; Kaewkumkong, 2013; Thammavong, 2008)

2. ภาพรวมธุรกิจชายแดน การค้าและเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา

2.1 การค้าและเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา

พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นจุดเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจที่สำคัญระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะในด้านการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน (Rattarasarn & Benjawan, 2022; Chidchob, 2023) การค้าชายแดนไม่เพียงแต่สร้างรายได้ให้กับธุรกิจในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชนชายแดนโดยเฉพาะรายได้ของครัวเรือนและการจ้างงานของแรงงานท้องถิ่น (Thaweephaiboonwong, 2024; Uengpaiboonkit, 2019)

ตลาดชายแดน เช่น ตลาดโรงเกลือในจังหวัดสระแก้ว และด่านโสมเม็ดในกัมพูชาเป็นศูนย์กลางการค้าสำคัญที่เชื่อมโยงสินค้าหลากหลายประเภททั้งอาหารสด เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องนุ่งห่ม และสินค้าหัตถกรรม (Wikipedia contributors, n.d.-a; Wikipedia contributors, n.d.-b) การค้าสินค้าเหล่านี้ทำให้เกิดการหมุนเวียนเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนทั้งผู้ประกอบการขนาดเล็กและ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถสร้างรายได้และขยายธุรกิจได้

นอกจากนี้การค้าชายแดนยังช่วยให้เกิด เครือข่ายธุรกิจข้ามชาติ ผู้ประกอบการสามารถสร้างความร่วมมือกับคู่ค้าฝั่งกัมพูชาและเรียนรู้แนวปฏิบัติทางธุรกิจที่แตกต่าง ส่งผลให้สามารถลดความเสี่ยงทางธุรกิจและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันได้ (Kaewkumkong, 2013; Thammavong, 2008; ITD, 2025)

แม้จะมีโอกาสทางเศรษฐกิจสูง แต่ผู้ประกอบการยังต้องรับมือกับความเสี่ยงจากข้อพิพาทชายแดนและความไม่แน่นอนทางการเมือง การปิดด่านหรือข้อจำกัดด้านการเคลื่อนย้ายสินค้า ส่งผลให้ต้นทุนธุรกิจสูงขึ้นและกระทบต่อรายได้ (Reuters, 2025; The Guardian, 2025; AP News, 2025) การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ เช่น การสำรองสินค้า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลติดตามสต็อก และการหาตลาดสำรองจึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญของผู้ประกอบการชายแดน (Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025; Palahan, 2025)

สรุปได้ว่าเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชาไม่ได้เป็นเพียงการค้าขายแบบรายวัน แต่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคมของผู้คนในพื้นที่ การเข้าใจบริบทนี้สำคัญต่อการวางกลยุทธ์ธุรกิจ การจัดการความเสี่ยง และการส่งเสริมความยั่งยืนของธุรกิจชายแดน (Asian Development Bank/AMRO, 2025; Department of Foreign Trade, 2025; Rattarasarn & Benjawan, 2022)

2.2 รูปแบบธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผู้ประกอบการชายแดน

พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาไม่ได้เป็นเพียงจุดผ่านสินค้าเท่านั้น แต่ยังเป็น พื้นที่ที่ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถสร้างธุรกิจและนวัตกรรม ได้หลากหลายรูปแบบ (Kaewkumkong, 2013; Thammavong, 2008) ผู้ประกอบการในพื้นที่ชายแดนมักเป็นธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงด้านการค้าและข้อพิพาทชายแดนได้รวดเร็ว

รูปแบบธุรกิจทั่วไปที่พบในพื้นที่ชายแดน ได้แก่

1. ค้าปลีกและค้าส่งข้ามพรมแดน: ผู้ประกอบการนำเข้าสินค้าจากฝั่งกัมพูชา เช่น อาหารสด เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องนุ่งห่ม และสินค้าหัตถกรรม เพื่อจำหน่ายต่อในตลาดไทยหรือส่งออกต่อไปยังจังหวัดอื่น ๆ (Wikipedia contributors, n.d.-a; Wikipedia contributors, n.d.-b)
2. บริการโลจิสติกส์และขนส่ง: ธุรกิจขนส่งและคลังสินค้าในพื้นที่ชายแดนมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกและลดความเสี่ยงของการส่งสินค้าไป-กลับ(ITD,2025;Asian Development Bank/AMRO, 2025)
3. ธุรกิจบริการสนับสนุนการค้า: เช่น ธนาคาร ร้านแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ร้านอาหาร และบริการที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนซึ่งช่วยสร้างรายได้เสริมและกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน (Uengpaiboonkit, 2019; Thaweepaiboonwong, 2024)

ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนใหญ่ต้องใช้กลยุทธ์ความยืดหยุ่นและการปรับตัวเชิงวัฒนธรรมเพื่อรับมือกับความเสี่ยงที่เกิดจากข้อพิพาทและความไม่แน่นอนทางการเมือง(Rattarasarn&Benjawan, 2022; Chidchob, 2023) เช่น การเลือกคู่ค้าที่มีความน่าเชื่อถือ การสร้างเครือข่ายทางสังคม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งสองฝั่งพรมแดน (Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025)

อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก็กลายเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญของผู้ประกอบการชายแดน เช่น การติดตามสต็อกสินค้า การตรวจสอบราคาและอุปสงค์ตลาด และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการติดต่อกับลูกค้าและคู่ค้า

(Palahan, 2025; Wikipedia contributors, n.d.-b) กลยุทธ์เหล่านี้ช่วยลดความเสี่ยงทางธุรกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สรุปได้ว่ารูปแบบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นการผสมผสานระหว่างการค้า การบริการและนวัตกรรม พร้อมทั้งใช้กลยุทธ์ความยืดหยุ่นและความเข้าใจเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถอยู่รอดและเติบโตได้ แม้ในสภาวะความตึงเครียดและข้อพิพาททางชายแดน (Rattarasarn & Benjawan, 2022; Chidchob, 2023; Thammavong, 2008)

2.3 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อธุรกิจชายแดน

ธุรกิจในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาไม่ได้ดำเนินไปเพียงตามกลไกตลาดเท่านั้น แต่ได้รับอิทธิพลอย่างชัดเจนจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Kaewkumkong, 2013; Thammavong, 2008) การทำความเข้าใจบริบทเชิงวัฒนธรรมช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถสร้าง ความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและไว้วางใจ กับคู่ค้าและลูกค้าฝั่งตรงข้ามพรมแดน

หนึ่งในปัจจัยสำคัญคือเครือข่ายสังคมและความสัมพันธ์ชุมชน ผู้ประกอบการมักพึ่งพาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนร่วมชาติ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและลดความเสี่ยงทางธุรกิจ (ITD, 2025; Uengpaiboonkit, 2019) การเข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นยังช่วยให้สามารถปรับรูปแบบสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับรสนิยมและความต้องการของตลาดชายแดนได้(Thaweepaiboonwong, 2024; Palahan, 2025)

อีกปัจจัยที่มีผลต่อธุรกิจคือความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบพรมแดน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพิธีการศุลกากร การเสียภาษี และข้อจำกัดด้านการนำเข้าส่งออก(Rattarasarn&Benjawan, 2022; Chidchob, 2023) ผู้ประกอบการที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับกฎระเบียบเหล่านี้ได้ จะลดความเสี่ยงด้านต้นทุนและการสูญเสียสินค้า นอกจากนี้ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างไทยและกัมพูชา ยังส่งผลต่อการเจรจาต่อรอง การสร้างความร่วมมือ และวิธีการจัดการความขัดแย้งในเชิงธุรกิจ (Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025) การตระหนักถึงความละเอียดอ่อนของภาษา วัฒนธรรมการสื่อสาร และประเพณีทางธุรกิจ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถสร้างเครือข่ายที่มั่นคงและรักษาความไว้วางใจระหว่างคู่ค้า

สุดท้ายปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนชายแดน การค้าชายแดนที่สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมช่วยสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน เพิ่มโอกาสการจ้างงาน และเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน (Asian Development Bank/AMRO, 2025; Department of Foreign Trade, 2025)

ดังนั้นผู้ประกอบการที่ต้องการประสบความสำเร็จในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมควบคู่ไปกับกลยุทธ์ทางธุรกิจ และการจัดการความเสี่ยงเพื่อสร้างธุรกิจที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อความซับซ้อนของบริบทชายแดน(Rattarasarn&Benjawan, 2022; Chidchob, 2023; Thammavong, 2008)

3 ผลกระทบจากข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

ผลกระทบจากข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเส้นพรมแดนหรือการเผชิญหน้าทางการทูต หากแต่แผ่ขยายลึกเข้าสู่ชีวิตประจำวันของผู้คน เศรษฐกิจชายแดน ความสัมพันธ์ทางสังคม และโครงสร้างความมั่นคงของรัฐ ข้อพิพาทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า “พรมแดน” ไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ แต่เป็นพื้นที่ทางอำนาจที่การเมืองระดับรัฐสามารถสร้างต้นทุนทางมนุษย์และความเปราะบางเชิงโครงสร้างให้กับชุมชนชายแดนอย่างต่อเนื่อง

3.1 การหยุดชะงักของการค้าและการลงทุน

ข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ ความต่อเนื่องของการค้าและการลงทุนในพื้นที่ชายแดน การปิดด่าน การจำกัดการเคลื่อนย้ายสินค้า และข้อพิพาทด้านเอกสารทางศุลกากร ทำให้ธุรกิจในพื้นที่สูญเสียรายได้และต้องเผชิญต้นทุนที่สูงขึ้น(Rattarasarn&Benjawan,2022;Chidchob,2023) ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และธุรกิจรายย่อยมักได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจากพึ่งพาการค้าข้ามพรมแดนเป็นแหล่งรายได้หลัก(Thaweephaiboonwong,2024;Uengpaiboonkit, 2019)

ตัวอย่างเช่น ตลาดชายแดนสำคัญอย่างตลาดโรงเกลือและด่านโสมปิดทำการหลายครั้งในช่วงปี 2025 ส่งผลให้การหมุนเวียนสินค้าและเงินทุนสะดุด และเกิดความเสียหายต่อสภาพคล่องและต้นทุนการจัดเก็บสินค้า (Reuters, 2025; The Guardian, 2025; AP News, 2025) ธุรกิจที่ไม่สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว อาจสูญเสียลูกค้าหรือคู่ค้าฝั่งกัมพูชาไป

นอกจากนี้การหยุดชะงักของการค้ากระทบต่อการลงทุนระยะยาวและโครงการขนาดใหญ่ นักลงทุนมักชะลอการลงทุน หรือปรับแผนเพื่อรอดูเสถียรภาพชายแดนทำให้พื้นที่ชายแดนสูญเสียโอกาสในการพัฒนาธุรกิจและสร้างงานในชุมชน (Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025) การหยุดชะงักเหล่านี้สะท้อนถึง ความเปราะบางของเศรษฐกิจชายแดนที่พึ่งพาการค้าและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผลกระทบไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติเศรษฐกิจ แต่ยังมีผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการ ความไม่แน่นอนและความเสี่ยงทำให้ผู้ประกอบการต้องวางแผนสำรอง ทั้งการสำรองสินค้า การหาตลาดทางเลือกภายในประเทศ และการปรับกลยุทธ์ด้านโลจิสติกส์ และการจัดการต้นทุน (Palahan,2025; Wikipedia contributors, n.d.-b; Department of Foreign Trade, 2025) การปรับตัวเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญในการลดผลกระทบจากความไม่แน่นอนของชายแดน

นอกจากนี้ความหยุดชะงักของการค้าและการลงทุนยัง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนโดยตรง คริวเรือนในพื้นที่ชายแดนพึ่งพิงรายได้จากการขายสินค้า การขนส่ง หรือการให้บริการผู้ค้าข้ามพรมแดน เมื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงัก รายได้ของครัวเรือนลดลง และความตึงเครียดทางสังคมเพิ่มขึ้น (ITD, 2025; Asian Development Bank/AMRO, 2025)

ดังนั้นการหยุดชะงักของการค้าและการลงทุนจากข้อพิพาทชายแดนไม่ใช่เพียง ปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่ยังสะท้อนถึงความเปราะบางของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความจำเป็นในการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการชายแดน (Rattarasarn&Benjawan,2022;Chidchob, 2023;Thaweephaiboonwong, 2024)

3.2 ผลกระทบต่อผู้ประกอบการและชุมชนชายแดน

ข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชาไม่เพียงส่งผลต่อการค้าข้ามพรมแดน แต่ยังมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นอย่างชัดเจน(Rattarasarn&Benjawan,2022;Chidchob, 2023) ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และธุรกิจรายย่อยต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนทั้งด้านรายได้และความต่อเนื่องของกิจกรรมธุรกิจ (Thaweephaiboonwong,2024;Uengpaiboonkit, 2019)

การหยุดชะงักของการค้าส่งผลกระทบต่อ รายได้ครัวเรือนและการจ้างงานในชุมชนชายแดน ครัวเรือนที่พึ่งพิงธุรกิจข้ามพรมแดนเป็นหลักมักได้รับผลกระทบหนัก เช่นการลดชั่วโมงทำงานหรือการชะลอการลงทุนในกิจการครัวเรือนทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นชะลอตัว (ITD, 2025; Asian Development Bank/AMRO, 2025) นอกจากนี้ความตึงเครียดทางชายแดนยังส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม ของผู้คนในชุมชน การขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจทำให้เกิดความกังวลและความเครียด และบางครั้งอาจสร้างความตึงเครียดระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์หรือคู่ค้าฝั่งตรงข้ามพรมแดน(Kaewkumkong,2013; Thammavong, 2008;Palahan,2025) การเข้าใจผลกระทบเชิงสังคมนี้จึงสำคัญต่อการวางแผนกลยุทธ์ของผู้ประกอบการและหน่วยงานสนับสนุน

ผู้ประกอบการที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเชิงกลยุทธ์ เช่นการสำรองสินค้าการตลาดทางเลือก หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถลดผลกระทบและรักษาความต่อเนื่องของธุรกิจได้ (Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025; Wikipedia contributors, n.d.-b) นอกจากนี้การสร้างร่วมมือกับชุมชนและคู่ค้าในพื้นที่ยังช่วยให้สามารถสร้างเครือข่ายสนับสนุนในช่วงวิกฤติ (Thaweephaiboonwong,2024; Department of Foreign Trade, 2025)

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อผู้ประกอบการและชุมชนชายแดนสะท้อนให้เห็นว่า ธุรกิจชายแดนไม่ได้ดำเนินอยู่ในสุญญากาศ แต่ต้องพึ่งพาความสัมพันธ์เชิงสังคม วัฒนธรรม และความร่วมมือระหว่างประเทศ (Rattarasarn & Benjawan,2022;Chidchob, 2023; ITD, 2025) การเข้าใจบริบทเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการวางนโยบายสนับสนุน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ชายแดน

สรุปได้ว่าผลกระทบจากข้อพิพาทชายแดน มีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผู้ประกอบการและชุมชนชายแดนจึงต้องปรับตัวทั้งเชิงธุรกิจและเชิงสังคมเพื่อรักษาศักยภาพและความยั่งยืนของพื้นที่(Rattarasarn& Benjawan,2022;Chidchob, 2023;Thaweephaiboonwong, 2024)

4.การปรับตัวของผู้ประกอบการและชุมชน

4.1กลยุทธ์การปรับตัวของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และธุรกิจชายแดน

พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาเต็มไปด้วยความท้าทายจากข้อพิพาท ความตึงเครียดทางการเมือง และความไม่แน่นอนของตลาด การปรับตัวของผู้ประกอบการ และชุมชนจึงมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของธุรกิจและเศรษฐกิจท้องถิ่น(Rattarasarn&Benjawan,2022;Chidchob,2023) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และธุรกิจรายย่อยที่สามารถปรับตัวได้เร็ว มักจะลดความเสี่ยงจากความผันผวนของชายแดนและรักษาความต่อเนื่องของธุรกิจได้ (Thaweephaiboonwong,2024;Uengpaiboonkit, 2019)

หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือการพัฒนาความยืดหยุ่นด้านการจัดการสินค้าและสต็อก การสำรองสินค้าและการวางแผนล่วงหน้าเพื่อรับมือกับการปิดด่านหรือความล่าช้าของการขนส่ง ช่วยให้ธุรกิจสามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่อง (Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025) นอกจากนี้การวิเคราะห์อุปสงค์และราคาสินค้าอย่างต่อเนื่องยังช่วยให้ผู้ประกอบการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างเหมาะสม(Palahan,2025; Department of Foreign Trade, 2025)

อีกกลยุทธ์สำคัญคือการปรับตัวทางวัฒนธรรมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผู้ประกอบการต้องเรียนรู้วิธีการเจรจาต่อรอง การสร้างความไว้วางใจ และความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างไทยและกัมพูชา การมีเครือข่ายคู่ค้าและชุมชนที่มั่นคงช่วยลดความเสี่ยงจากความเข้าใจผิดและข้อพิพาท(Kaewkumkong,2013; Thammavong, 2008; ITD, 2025)

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญ ผู้ประกอบการชายแดนใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ติดตามสต็อกสินค้า ประเมินราคาและอุปสงค์ รวมถึงสื่อสารกับลูกค้าและคู่ค้าอย่างต่อเนื่อง (Wikipedia contributors, n.d.-b;Chidchob,2023)การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำให้ธุรกิจสามารถลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ แม้ในช่วงวิกฤติชายแดน

นอกจากนี้ชุมชนชายแดนเองก็มีบทบาทสำคัญ การสร้างกลไกความร่วมมือ เช่น สมาคมผู้ประกอบการท้องถิ่น เครือข่ายแรงงาน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับตัวได้เร็วขึ้นและรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน (Asian Development Bank/AMRO, 2025;Thaweephaiboonwong 2024) สรุปได้ว่า การปรับตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชาต้องผสมผสานทั้งกลยุทธ์เชิงธุรกิจ การจัดการความเสี่ยง การปรับตัวทางวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนของชายแดนและสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม (Rattarasarn& Benjawan,2022 Chidchob,2023;Uengpaiboonkit, 2019)

4.2 การสร้างความร่วมมือและกลไกชุมชนชายแดน

การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานรัฐในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นกลไกสำคัญในการเสริมความมั่นคงและยั่งยืนของเศรษฐกิจท้องถิ่น (Rattarasarn&Benjawan,2022;Chidchob,

2023) การทำงานร่วมกันช่วยลดความเสี่ยงจากข้อพิพาทชายแดน เพิ่มความต่อเนื่องของการค้า และสร้างเครือข่ายสนับสนุนระหว่างผู้ประกอบการทั้งสองฝั่งพรมแดน(Kaewkumkong,2013; Thammavong, 2008)

หนึ่งในรูปแบบความร่วมมือที่สำคัญคือ การจัดตั้งสมาคมหรือเครือข่ายผู้ประกอบการท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้สมาชิกสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านราคาสินค้า สภาพตลาด และข้อจำกัดการค้าข้ามพรมแดนได้อย่างทันทั่วถึง (ITD, 2025;Uengpaiboonkit,2019) การเข้าร่วมเครือข่ายเหล่านี้ยังช่วยผู้ประกอบการสร้างความน่าเชื่อถือและเพิ่มโอกาสในการเจรจาต่อรองกับคู่ค้าฝั่งตรงข้าม

นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐ เช่น การประสานงานกับด่านศุลกากร การสนับสนุนโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการจัดฝึกอบรมด้านการค้าและการจัดการธุรกิจ ช่วยให้ผู้ประกอบการมีความพร้อมรับมือกับความไม่แน่นอนและลดความเสี่ยงทางธุรกิจ (Asian Development Bank/AMRO, 2025; Department of Foreign Trade, 2025) กลไกเหล่านี้ยังเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ชุมชนว่าการค้าชายแดนสามารถดำเนินไปอย่างปลอดภัยและต่อเนื่อง

ความร่วมมือเชิงวัฒนธรรมก็มีบทบาทสำคัญ ผู้ประกอบการและชุมชนต้อง เคารพประเพณีและวิถีชีวิตของคู่ค้า ฝั่งกัมพูชา เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระยะยาวและลดความขัดแย้งทางสังคม (Keo, Li, & Younis, 2025; Cui, 2025) การทำความเข้าใจและปรับตัวต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยให้การค้าชายแดนเป็นไปอย่างราบรื่น และส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม

นอกจากปัจจัยด้านโครงสร้างรัฐและนโยบายแล้ว วัฒนธรรมยังมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการจัดการข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชาทั้งในฐานะทรัพยากรที่เอื้อต่อการคลี่คลายความขัดแย้งและในฐานะเงื่อนไขที่อาจตอกย้ำความตึงเครียด ในด้านหนึ่ง วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนชายแดนที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา และการพึ่งพาทางเศรษฐกิจมาอย่างยาวนาน ได้สร้างพื้นที่ของความเข้าใจและการประนีประนอมในระดับชีวิตประจำวัน แม้ในช่วงที่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอยู่ในภาวะตึงเครียด ความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมเหล่านี้ช่วยลดแรงปะทะและเปิดช่องทางไม่เป็นทางการในการสื่อสารและการอยู่ร่วมกัน อย่างไรก็ตามในอีกด้านหนึ่ง วัฒนธรรมก็สามารถถูกทำให้เป็นเครื่องมือทางการเมืองผ่านการผลิตซ้ำชาตินิยมเชิงศีลธรรม และความทรงจำทางประวัติศาสตร์แบบเลือกสรร ซึ่งทำให้ข้อพิพาทถูกรอบด้วยตรรกะความถูก-ผิดและศักดิ์ศรีของชาติ ส่งผลให้พื้นที่การเจรจาและการแก้ไขปัญหาอย่างยืดหยุ่นถูกจำกัดลง ความตึงเครียดระหว่างบทบาทเชิงบวกและเชิงลบของวัฒนธรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมมิได้เป็นเพียงพื้นหลังของข้อพิพาทชายแดน หากแต่เป็นปัจจัยเชิงพลวัตที่สามารถทั้งเอื้อและขัดขวางการจัดการความขัดแย้ง ขึ้นอยู่กับว่าถูกนำมาใช้อย่างไรในสนามการเมืองและสังคม

เทคโนโลยีดิจิทัลยังถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความร่วมมือ เช่น การจัดกลุ่มผู้ประกอบการในแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลตลาด การติดตามสต็อกสินค้า หรือการประชุมออนไลน์ระหว่างธุรกิจ

สองฝั่งพรมแดน(Palahan,2025)การนำเทคโนโลยีมาช่วยลดความเสี่ยงจากข้อพิพาทชายแดนและทำให้глоความร่วมมือมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่าการสร้างความร่วมมือและกลไกชุมชนชายแดน เป็นทั้งกลยุทธ์เชิงธุรกิจและเชิงสังคมที่ช่วยให้ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถรับมือกับความไม่แน่นอนของชายแดนไทย-กัมพูชาได้อย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการค้า การลงทุน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ(Rattarasarn&Benjawan,2022; Chidchob,2023;Thaweephaiboonwong, 2024)

4.3 โอกาสจากการค้าชายแดนแม้มีข้อพิพาท

แม้ว่าพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาจะเต็มไปด้วยความตึงเครียดและข้อพิพาททางการเมือง แต่การค้าชายแดนยังคงสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคมให้กับผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่น(Rattarasarn& Benjawan,2022;Chidchob,2023) ความต้องการสินค้าและบริการจากฝั่งตรงข้ามพรมแดนยังมีอยู่ต่อเนื่อง ทำให้ธุรกิจที่สามารถปรับตัวและมีความยืดหยุ่นสามารถสร้างรายได้และขยายกิจการได้แม้ในช่วงวิกฤติ (Thaweephaiboonwong,2024;Uengpaiboonkit, 2019)

แม้ข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชาจะสร้างความไม่แน่นอนทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่ในอีกด้านหนึ่งสถานการณ์ดังกล่าวกลับเปิดโอกาสทางธุรกิจใหม่ให้แก่ผู้ประกอบการที่สามารถปรับตัวได้อย่างยืดหยุ่น ในฝั่งประเทศไทย ผู้ประกอบการชายแดนจำนวนหนึ่งได้ขยายตลาดจากการพึ่งพาการค้าข้ามพรมแดนโดยตรง ไปสู่การกระจายสินค้าเข้าสู่ตลาดภายในประเทศมากขึ้น โดยอาศัยเครือข่ายโลจิสติกส์ และการค้าส่งในจังหวัดชั้นใน รวมถึงการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคในภูมิภาคอื่นของประเทศ กลยุทธ์ดังกล่าวช่วยลดความเสี่ยงจากการปิดด่านหรือความล่าช้าทางศุลกากร และเปลี่ยนสถานะของผู้ประกอบการชายแดนจาก “ผู้ค้าชายแดนเฉพาะพื้นที่” ไปสู่ “ผู้ประกอบการระดับภูมิภาค” ที่มีฐานตลาดกว้างขึ้น(Rattarasarn&Benjawan,2022;Thaweephaiboonwong,2024)

ในทำนองเดียวกันฝั่งกัมพูชา ข้อพิพาทและความตึงเครียดชายแดนได้กระตุ้นให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นมองหาโอกาสทางธุรกิจใหม่ผ่านการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร สินค้าหัตถกรรม และแรงงานฝีมือ เพื่อรองรับความต้องการจากตลาดไทยและตลาดประเทศที่สาม ผู้ประกอบการกัมพูชาบางส่วนใช้ความได้เปรียบด้านต้นทุนแรงงานและทรัพยากรในท้องถิ่น พัฒนาสินค้าเพื่อส่งต่อผ่านเครือข่ายการค้าของไทยไปยังตลาดอาเซียนและตลาดโลก ส่งผลให้พื้นที่ชายแดนกลายเป็นจุดเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานระดับภูมิภาค มากกว่าจะเป็นเพียงพื้นที่การค้าท้องถิ่นที่พึ่งพาด้านชายแดนเพียงอย่างเดียว (Keo, Li, & Younis, 2025; Asian Development Bank/AMRO, 2025)

นอกจากนี้ข้อพิพาทชายแดนยังผลักดันให้ผู้ประกอบการ ทั้งสองฝั่งหันไปแสวงหาโอกาสจากตลาดต่างประเทศมากขึ้น โดยอาศัยการเชื่อมโยงกับห่วงโซ่การผลิตและการค้าในอาเซียนและเอเชียตะวันออก เช่น การเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบหรือผู้รับจ้างผลิต (Outsourcing) ให้กับบริษัทในประเทศที่สาม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มการค้าออนไลน์ช่วยให้ผู้ประกอบการชายแดนสามารถข้ามข้อจำกัดทางภูมิรัฐศาสตร์ และเข้าถึง

ตลาดโลกได้โดยไม่ต้องพึ่งพาการเปิด-ปิดของด่านชายแดนโดยตรง สถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้ข้อพิพาทชายแดนจะสร้างข้อจำกัดในระยะสั้น แต่ในระยะยาวกลับกระตุ้นให้เกิดการปรับโครงสร้างกลยุทธ์ทางธุรกิจ และเปิดพื้นที่โอกาสใหม่ที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจชายแดนเข้ากับตลาดระดับภูมิภาคและนานาชาติ(Cui,2025;Palahan, 2025)

ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญต่อรูปแบบและพลวัตของปฏิสัมพันธ์ทางธุรกิจในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในด้านหนึ่ง ความคุ้นเคยทางวัฒนธรรม ภาษา เครือญาติ และประสบการณ์การอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวันช่วยสร้างความไว้วางใจ ลดต้นทุนการทำธุรกรรม และเปิดพื้นที่ให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและแสวงหาโอกาสทางธุรกิจได้ แม้ในบริบทที่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอยู่ในภาวะตึงเครียด อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งเมื่อวัฒนธรรมถูกครอบงำด้วยชาตินิยมเชิงศีลธรรมและความทรงจำทางประวัติศาสตร์แบบเลือกสรร ปฏิสัมพันธ์ทางธุรกิจย่อมเผชิญข้อจำกัดจากบรรยากาศความไม่ไว้วางใจ ความเสี่ยงเชิงการเมือง และความไม่แน่นอนของนโยบายชายแดน ผลกระทบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมมิได้ส่งผลต่อธุรกิจในเชิงบวกหรือเชิงลบโดยตัวมันเอง หากแต่ขึ้นอยู่กับบริบทและวิธีที่วัฒนธรรมถูกนำมาใช้หรือถูกทำให้เป็นการเมือง การทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงพลวัตระหว่างวัฒนธรรมและธุรกิจจึงเป็นกุญแจสำคัญในการอธิบายทั้งข้อจำกัดและศักยภาพของเศรษฐกิจชายแดนภายใต้สถานการณ์ข้อพิพาท(Rattarasarn&Benjawan,2022;Chidchob,2023; Thaweephaiboonwong, 2024)

สรุป

บทความนี้ได้วิเคราะห์ ผลกระทบของข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา ต่อธุรกิจและชุมชนชายแดน พร้อมชี้ให้เห็น โอกาสและกลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า แม้พื้นที่ชายแดนจะเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและความตึงเครียดทางการเมือง แต่การค้าและการลงทุนยังคงเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนข้อพิพาทชายแดนส่งผลกระทบต่อหยุดชะงักของการค้าและการลงทุน และสร้างความเสี่ยงทางเศรษฐกิจให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่พึ่งพิงรายได้จากธุรกิจข้ามพรมแดนเป็นหลัก อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัว เช่น การสำรองสินค้า การหาตลาดทางเลือก และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถลดผลกระทบและรักษาความต่อเนื่องของธุรกิจได้

บทความยังชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสำเร็จของธุรกิจชายแดน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานรัฐ ช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถรับมือกับความไม่แน่นอนและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้ การเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมยังช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความไว้วางใจระหว่างคู่ค้าฝั่งตรงข้ามพรมแดน

แม้ว่าจะมีข้อพิพาทแต่การค้าชายแดนยังคงสร้างโอกาสทั้งในด้านการขยายตลาด การพัฒนานวัตกรรม และการสร้างเครือข่ายธุรกิจระหว่างประเทศ ผู้ประกอบการที่ใช้กลยุทธ์เชิงธุรกิจร่วมกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยีจะสามารถสร้างความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนของชุมชนชายแดนได้ สุดท้ายบทความเสนอให้หน่วยงานรัฐและภาคเอกชน สนับสนุนความร่วมมือและสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางธุรกิจ เช่น การฝึกอบรม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและความยั่งยืนของเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา

ข้อเสนอแนะ

เพื่อสร้างความยั่งยืนของธุรกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จำเป็นต้องมีแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดน โดยบทความนี้ขอเสนอแนวทางหลัก 3 ประเด็น

1.แนวทางส่งเสริมธุรกิจชายแดนให้ยั่งยืน ผู้ประกอบการควรได้รับการสนับสนุนให้พัฒนากลยุทธ์เชิงธุรกิจที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อความไม่แน่นอน เช่น การสำรองสินค้า การปรับปรุงแบบการจัดจำหน่าย และการหาตลาดทางเลือกการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลตลาดและแนวปฏิบัติที่ดี ช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมสามารถรักษาความต่อเนื่องของธุรกิจ และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้ชุมชน

2.บทบาทของรัฐบาลและชุมชนในการจัดการข้อพิพาทเชิงธุรกิจหน่วยงานรัฐควรประสานงานกับชุมชนและผู้ประกอบการเพื่อสร้างกลไกการจัดการข้อพิพาทและความร่วมมือ เช่น การจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านชายแดน การฝึกอบรมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เรื่องกฎหมายและระเบียบการค้า และการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้ประกอบการช่วยลดความเสี่ยงจากข้อพิพาท และสร้างความเชื่อมั่นต่อความต่อเนื่องของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

3.การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อช่วยผู้ประกอบการ เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ ระบบติดตามสินค้า และเครื่องมือวิเคราะห์ตลาดช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วต่อความเปลี่ยนแปลงและข้อพิพาทชายแดน การเข้าถึงข้อมูลและสถิติช่วยในการวางแผนสต็อกสินค้า การจัดการต้นทุน และการเจรจาต่อรองกับคู่ค้า การใช้เทคโนโลยีร่วมกับความร่วมมือของชุมชนและรัฐบาลเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและความยั่งยืนของธุรกิจ

สรุปได้ว่าแนวทางส่งเสริมธุรกิจชายแดนที่ยั่งยืนต้องผสมผสานทั้งกลยุทธ์ธุรกิจ การสนับสนุนจากรัฐและชุมชน และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถรักษาความต่อเนื่องของธุรกิจรับมือกับข้อพิพาท และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา

เอกสารอ้างอิง

Asian Development Bank / AMRO. (2025). Assessment of the impact of Cambodia–Thailand

border conflicts on Cambodia's economy.

https://amro-asia.org/wp-content/uploads/2025/11/Analytical-Note-Assessment-of-the-Impact-of-Cambodia-Thailand-Border-Conflicts-on-Cambodias-Economy_final_nov-17.pdf

Chidchob, T. (2023). Optimizing logistics management of entrepreneurs border trade Thailand – Cambodia (Surin Province). Humanities and Social Sciences Journal of Pibulsongkram Rajabhat University. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/GraduatePSRU/article/view/252352>

Cross-Border Trade Facilitation and Regional Cooperation (2008). IDE-JETRO.

https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Reports/Brc/pdf/08_chapter7.pdf

Cross-Border Trades between Thailand and Cambodia (2016). ResearchGate.

https://www.researchgate.net/figure/Cross-Border-Trades-between-Thailand-and-Cambodia_fig2_305044475

Cui, J. (2025). The impact of artificial intelligence technology on cross-border trade in Southeast Asia: A meta-analytic approach. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2503.13529>

Economic dependency from Thailand–Cambodia border trade (2020). Siam University.

<https://e-research.siam.edu/wp-content/uploads/2021/06/Business-Administration-2020-Research-Economic-Dependency-from-Thailand.pdf>

ElSherief, M., Ziems, C., Muchlinski, D., Anupindi, V., Seybolt, J., De Choudhury, M., & Yang, D. (2021). Latent hatred: A benchmark for understanding implicit hate speech. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2109.05322>

Factors affecting วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม investment decision making in border trade between Thailand and Cambodia (2015). ResearchGate.

[https://www.researchgate.net/publication/275645889_Factor_affecting_of_วิสาหกิจขนาด](https://www.researchgate.net/publication/275645889_Factor_affecting_of_วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด)

[ย่อม_investment_decision_making_in_Border_Trade_Between_Thailand_and_Cambodia](https://www.researchgate.net/publication/275645889_Factor_affecting_of_วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม_investment_decision_making_in_Border_Trade_Between_Thailand_and_Cambodia)

International Institute for Trade and Development (ITD). (2025). The Thai-Cambodian border economy amid conflict. https://www.itd.or.th/en/itd-data-center/44_68_eng

Kaewkumkong, A. (2013). Economic and social relationships of Thai-Cambodian border communities in Chanthaburi Province. Kasetsart Journal of Social Sciences.

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kjss/article/view/243081>

- Keo, B., Li, B., & Younis, W. (2025). Measuring trade costs and determinants of trade growth between Cambodia and major partners. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2502.18916>
- National Research Council of Thailand (NRCT). (2021). แนวโน้มความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา [PDF]. https://doi.nrct.go.th/admin/doc/doc_631366.pdf
- Rattarasarn, C., & Benjawan, S. (2022). Economic dependency analysis of border trade between Thailand – Cambodia: A case study of Srakeaw Province. Humanities and Social Sciences Journal of Pibulsongkram Rajabhat University, 16(2), 669–680. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/GraduatePSRU/article/view/242415>
- Thammavong, V. (2008). The socio-economic impacts of Lao-Thai informal border trade on livelihood and poverty reduction (Master’s thesis). Chulalongkorn University. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/51515>
- Thaweephaiboonwong, J. (2024). The study of cross border trade of small and medium enterprises (วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) in Aranyaprathet District, Sakaeo Province. Journal of Accountancy and Management. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/235894>
- The Cross-Border Economies of Cambodia, Laos, Thailand and Vietnam (2020). Cambodia Development Resource Institute (CDRI). https://cdri.org.kh/storage/pdf/The%20Cross-Border%20Economies%20of%20Cambodia%2C%20Laos%2C%20Thailand%20and%20Vietnam_1658114935.pdf
- The development of the Thailand-Cambodia economic zone model for the ASEAN community (2022). TCI Thai Journal. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldtc/article/download/240947/163850>
- Uengpaiboonkit, A. (2019). The Thai-Cambodian border business innovation model. RMUTSB Academic Journal (Humanities and Social Sciences). <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmutsb-hs/article/view/209146>
- Wikipedia contributors. (n.d.). *O Smach*. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Retrieved February 5, 2026, from https://en.wikipedia.org/wiki/O_Smach
- Wikipedia contributors. (n.d.). *Rong Kluea Market*. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Retrieved February 5, 2026, from https://en.wikipedia.org/wiki/Rong_Kluea_Market